

VERBORGEN STAD

De Standaard volgt het leven van de migrant

‘Iedereen ziet de boom vallen, niemand ziet het bos groeien’

De nieuwkomers die de eerste jaren ons land overleven, kunnen na een lange tijd van onzekerheid eindelijk beginnen leven. Hun strijd is gestreden. Denken ze. Maar voor hun kinderen begint het pas. Sherazade (26) vertelt hoe de beslissing van haar ouders om naar België te komen een generatie later nog altijd nazindert.

**SARAH VANKERSSCHAEVER
FOTO'S KURT DERUYTER**

BRUSSEL | Tussen een land van herkomst en een land van aankomst zit in het beste geval slechts een dagreis. Maar tussen het achterlaten van taal of traditie en de integratie in een vreemd land zit doorgaans een leven. Meestal meer. Soms heeft een mens aan één leven niet genoeg om alles opnieuw te leren: taal, gewoonte, mentaliteit, het systeem dat samenleving heet. Het vervellen van gast tot een zelfverzekerde gastheer duurt daarom vaak meerdere generaties.

De eerste generatie nieuwkomers heeft het zo druk met overleven dat ze zelden last heeft van doeleloosheid. Al is het maar omdat ze weten wat ze achterlieten.

Maar die herinnering aan hoe het vroeger was, heeft de tweede en derde generatie niet. De kinderen van nieuwkomers leven in plaats van te overleven. Ze hebben tijd om boos te zijn, om gefrustreerd te raken over kansen die ze niet krijgen omdat ze een andere huidskleur of religie hebben.

‘Integratie beschouw ik als een gevecht dat ik niet kan winnen’, zegt Sherazade (26). Ze heeft een Tunesische vader en een Marokkaanse moeder, die meer dan dertig jaar geleden naar België verhuisden. Sherazade is bloedmooi, perfect drietalig, woont in Molenbeek en studeert Forensisch Onderzoek aan de Erasmushogeschool.

‘In wat ik voel en denk mag ik nog zo dicht bij de Belgische samenleving staan, door de tint van mijn huid blijf ik in de ogen van veel mensen een leven lang hangen in de fase van integratie. Ik heb nochtans vrienden van Brussel tot in Oostende en doe wat elke Belgische twintiger graag doet, maar

op het einde van de avond zal er altijd wel iemand zijn die me vraagt vanwaar ik kom.’ De huid als poortwachter.

Wanneer vinden we dat iemand voldoende geïntegreerd is? Als de man stiekem op zondag z’n gras afrijdt? Als de vrouw vlekkeloos Frans of Nederlands praat? Als de kinderen naar de *flosj* grijpen op de paardenmolen? En hoeveel mag iemand op de kerfstok hebben om hem of haar nog het rechte pad in ons land te gunnen? Minder dan iemand met een blanke huid? Is integratie een *one shot* of een meerbeurtenkaart? En wie durft een duidelijk antwoord te geven op deze vragen?

Dokters en advocaten

Wie in Brussel aankomt met lege handen, onder de radar geld verdient om zich wat rust te kopen, misschien zelfs de kans krijgt om te sparen en te investeren, die heeft geduld nodig. Het is het lange lot van wie de verschillende fasen tussen ‘aankomen’ en ‘thuis-komen’ doorloopt.

Maar evengoed heeft de samenleving geduld nodig met de nieuwkomers. Mohammed Ibrir (39) is een mooi voorbeeld, een levend bewijs met een strafblad en een gezin. ‘Als jongere bega je stomiteiten. Je steelt, rent voor *les flics* en wordt gepakt. Ik ben veroordeeld tot een boete waarvoor ik vier jaar lang gewerkt heb om ze af te betalen. Om vier uur ‘s ochtends stond ik hier, op de weekendmarkt van de Abattoir. Sleuren, leuren en zelden zeuren. Ik had toen nooit durven te dromen dat ik vandaag in een huis in Tubize zou wonen en zou trouwen met Caroline. Ik heb twee kindjes, een job en een inkomen.’ Hij fluit tussen zijn tanden en zet de zonne-

bril recht op z’n neus. Hij heeft lang moeten zoeken naar de juiste pasvorm maar dit leven vandaag zit hem als gegoten.

‘Mijn strafblad wis ik niet meer uit’, zegt hij, ‘maar daar kan ik wel mee om. Het grootste probleem is dat deze hele Kanaalzone een strafblad met zich mee lijkt te zeulen. Het imago zit verkeerd en daardoor zien buitenstaanders enkel wat hier fout loopt. Er is een gezegde dat het samenvat: ‘Iedereen ziet de boom vallen maar niemand ziet het bos groeien’. Mensen krijgen hier ook kansen, het is niet allemaal kommer en kwel.’

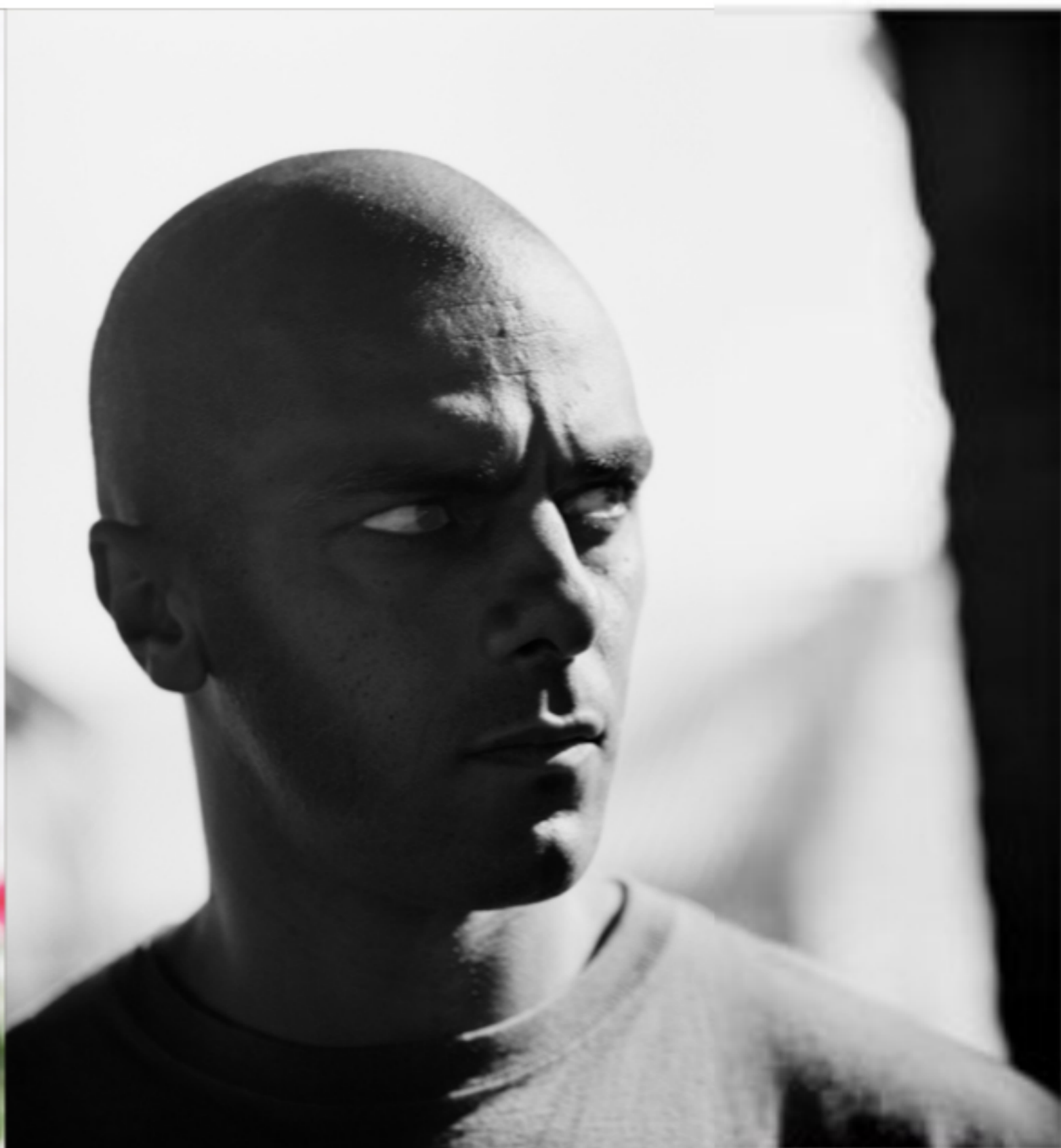
Vandaag werkt hij nog steeds in de slachthuizen van Anderlecht, ook al woont hij dertig kilometer verderop. Het typeert veel nieuwkomers: zelfs op de dag dat ze de wijk ontgroeid zijn en betere oorden opzoeken, blijft het moeilijk om de navelstreng met de aankomstwijk door te knippen. Door hun netwerk of hun job blijven ze naar die plek terugkeren, soms tegen wil en dank. ‘Ik zou mijn kinderen niet in de drukte van deze wijken willen opvoeden’, geeft Ibrir toe. ‘De meesten hier willen dat hun zonen en dochters advocaat of dokter worden. Maar dat is omdat ze hun frustraties op de kinderen projecteren. Mijn kinderen mogen worden wat ze willen.’

Spanning door integratie

Mensen ruilen hun land voor een nieuw land omwille van de kansen die ze zullen krijgen en het betere leven dat ze hopelijk kunnen uitbouwen. Mensen komen met andere woorden naar hier om hun dromen te realiseren, niet omdat ze als doel hebben zich te integreren. Vooral bij de ‘tijdelijke aankomsters’ is dat goed zichtbaar. Roemeense en Spaanse arbeiders

Sherazade: 'Hoe beter mijn ouders zich hier thuis voelden, hoe meer de anderen hen als buitenstaanders zagen.'

Mohammed Ibrir: 'Toen ik vroeger om vier uur 's ochtends op de markt van de Abattoir stond, had ik nooit durven te dromen dat ik vandaag in een huis in Tubize zou wonen.'

gaan waar het werk hen voor de duur van een opdracht brengt. Hun verblijf is vluchtig en buiten het eigen netwerk wordt er amper in mensen of wijken geïnvesteerd. Maar integratie is geen zwart-witverhaal. Volgens Sherazade is je aanpassen evengoed oorzaak van problemen. 'Het lastigste vind ik niet de inspanning die je moet leveren om een cultuur beter te begrijpen, maar de spanning die het

verzetten tegen het bekende. Tegen de tradities van familie of de opvattingen van vrienden. Daar afstand van nemen voelt voor velen als een vorm van verraad. Zeker als je hen daarmee confronteert in de hechtheid van de gemeenschap die ze in deze wijken hebben uitgebouwd: hun sterkte, namelijk hun samenhang, is dan een zwakte voor de rest van de samenleving.'

Eigen wijken van welkom

Sherazade spreekt uit wat de verhalen van onder meer Soufian, Tahir, Mohammed en Bihiamina de voorbije dagen hebben geïllustreerd. Dat wanneer het land waarin deze nieuwkomers aankomen, het land wordt waarin ze blijven, ze opnieuw voor een keuze staan: zich opsluiten in de vertrouwde van hun gemeenschap, of kiezen voor een plek in de samenleving die niet meteen op hen zit te wachten.

Migranten hebben de voorbije decennia eigen wijken van aankomst gecreëerd, eigen wijken van welkom. Wijken die de autochtone Belgen amper kennen en die de afgelopen decennia te vaak genegeerd zijn door beleidsmakers. Dat is niet langer houdbaar: de armste kern van de Kanaalzone barst uit zijn voegen. Als we willen nadenken over hoe we onze steden in de toekomst vorm willen geven, moeten we ook nadenken hoe we willen omgaan met de verborgen steden binnen de stad.

Herlees alle afleveringen op: www.standaard.be/verborgenstad Kurt Deruyter werkt verder in de Kanaalzone. Zijn boek kan worden gekocht via: www.growfunding.be/halfwayhome

INTERVIEW

DIRK GELDOLF, SOCIOLOOG

Mensen hebben altijd schrik gehad van de stad als oord van verderf. Eerst was er criminaliteit en prostitutie, nu zijn daar vreemdelingen bijgekomen.

'We laten veel talent verloren gaan'

'Aankomst wijken zijn geen exclusief Brussels fenomeen', zegt de socioloog Dirk Geldolf. 'Je vindt ze ook in Gent en Antwerpen, net als in de grote steden in de rest van de wereld. Dit komt omdat migratie vandaag in de eerste plaats stadsmigratie is. Dit in tegenstelling tot de arbeidsmigratie na de Tweede Wereldoorlog, toen men naar hier kwam om in de mijnen of industrie te werken. De mensen met weinig middelen die vandaag onze steden binnenvallen, doen dat bijna allemaal waar ze lotgenoten, slaapplek en werk vinden: in de aankomst wijken.'

Veel buitenstaanders ervaren de aankomst wijken als een bedreiging. Terecht?

'Neen. Zelfs voor de Eerste Wereldoorlog, toen er nog bijna geen migratie was, hadden mensen schrik van de stad. Het was een 'oord van verderf', met criminaliteit en prostitutie. De voorbije decennia zijn daar 'de vreemdelingen' bijgekomen. Mensen die niet in een stad wonen, hebben vaker moeite met die gekleurde realiteit. Vooral de aankomst wijken zien ze als achtergestelde buurten waarin alle maatschappelijke problemen samenkomen. Terwijl veel stedelingen die superdiversiteit in het straatbeeld steeds normaler vinden en we de aankomst wijken ook als emancipatiemachines kunnen zien, waar mensen hoger op de sociale ladder geraken.'

In de aankomst wijken wonen tienduizenden mensen en toch lijken ze politiek minder te wegen. Waarom blijven ze een blinde vlek?

'Veel politici zien enkel de armoede en de diversiteit, niet hoe mensen zich opwerken. Ze weten niet hoe ze met deze wijken moeten omgaan. Een aankomstwijk heeft een informele economie nodig om goed te functioneren en ook op vlak van

'Mensen die niet in een stad wonen, hebben vaak meer moeite met die gekleurde realiteit'

huisvesting zijn er specifieke behoeften: goedkope panden met een huisbaas die niet om paspoorten vraagt. Omdat de grens tussen solidariteit en uitbuiting soms bijzonder dun is, durven beleidsmakers zich er niet over uit te spreken.'

Hoe moeten we met deze wijken omgaan?

'Niet als een *war on drugs*, de wijken moeten niet opgeruimd worden. Wel moeten ze leefbaar blijven. Een goede wijkpolitie is cruciaal: agenten die de buurt en de mensen kennen, die niet op elke foutparkeerder vitten, maar de grens tussen informeel en intolerabel kunnen inschatten.'

Wat als we de nieuwkomers blijven negeren?

'Je ziet in onze samenleving de kiemen voor twee toekomstscenario's. Het eerste, negatieve is dat de gekleurde armoede blijft stijgen, dat we meer concentratie wijken krijgen waarin doelloosheid heerst en radicalisering kans krijgt. Het tweede, positieve scenario is dat er een grotere, superdiverse middenklasse ontstaat. Onderwijs is daarbij cruciaal. Dit scenario zal niet zonder conflicten zijn, gelijkheid krijg je niet zomaar. Maar het zou zonde zijn om zoveel talent verloren te laten gaan.' (vsa)

Dirk Geldolf, *Superdiversiteit: hoe migratie onze samenleving verandert*, 2013, Acco

'Integreren is niet alleen je openzetten voor het onbekende, het is ook je verzetten tegen het bekende'
SHERAZADE

teweeg kan brengen in je omgeving. Mensen integreren allemaal in hun eigen tempo. Mijn ouders zijn zeer open van geest en werden snel opgenomen in de Brusselse samenleving maar sommige kennissen of burens hadden meer tijd nodig. Hoe beter mijn ouders zich hier thuis voelden, hoe meer de anderen hen als buitenstaanders zagen. Dan stoot je al snel op onbegrip als je beslist om geen hoofddoek te dragen. En als ik straks naar huis wandel, word ik gegarandeerd uitgescholden door enkele jongens die vinden dat ik me niet zo vrouwelijk mag kleden.' Sherazade keurt het niet goed, maar ergens begrijpt ze die reacties wel. Iets met houvast. 'Integreren is niet alleen je openzetten voor het onbekende, het is ook je